

Tranemo kommun

thomas.aman@tranemo.se
kommun@tranemo.se

2019-11-29

1 (22)

Dnr-SI 2019:6046

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning av
Limnaredskolan i Tranemo kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Limmaredskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Limmaredskolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver stärka ledningen av skolans utveckling genom att bland annat mer systematiskt följa upp hur undervisningen bedrivs och vilka kunskapsresultat den genererar.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärarna på Limmaredskolan behöver utveckla undervisningen så att den stimulerar och utmanar alla elever att utvecklas så långt det är möjligt utifrån sina egna behov och förutsättningar.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn och personalen på skolan behöver utveckla arbetet med att skapa trygghet. I detta ingår att se över det arbete som görs och förändra och förbättra de delar som krävs för att arbetet ska bidra till att en skolmiljö skapas som präglas av trygghet.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver ge lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdigheten i bedömningar och betygssättning. I detta ingår att skapa förutsättningar för lärarna att regelbundet kunna samverka med varandra när de gör sina bedömningar.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 31 augusti 2020 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområden och resultatet av dessa åtgärder.

Redogörelsen skickas via e-post, till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– SI 2019:6046) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer att rektorn i flera delar styr skolans utveckling av undervisningen men att utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering till bedömning är att rektorn ger lärarna möjlighet att i olika forum samverka för att utveckla utbildningen. Vidare följer rektorn upp delar av undervisningens resultat. Däremot gör rektorn ingen systematisk återkoppling till lärarna angående resultaten. Huruvida lärarna tar upp jämställdhetsfrågor i undervisningen, och vilka eventuella effekter ett sådant arbete genererar, följer rektorn inte heller upp. Även om Skolinspektionen valt att inte lyfta fram jämställdhetsarbetet som ett utvecklingsområde visar granskningen ett tydligt behov av att rektorn utvecklar arbetet även inom detta område. Det har också framkommit att lärarna upplever att rektorns vetskap om hur undervisningen bedrivs är begränsad och att pedagogiska utvecklingsfrågor framförallt drivs av dem och inte av rektorn.

Granskningen visar att rektorn skapar organisatoriska förutsättningar för det pedagogiska arbetet vid skolan, men att den pedagogiska ledningen kan utvecklas i vissa avseenden. Lärarna ingår i arbetslag för årskurserna F-3 respektive 4-6. Inom dessa och andra forum träffas lärarna veckovis och ges möjlighet att samverka kring pedagogiska frågor. Bland flera lärare finns det emellertid en uppfattning att rektorn inte leder det pedagogiska arbetet i tillräcklig utsträckning genom att informera sig om vad som sker i undervisningen och hur arbetet med centrala pedagogiska utvecklingsfrågor fortlöper. Detta uppger lärarna dels i svar på Skolinspektionens enkätfrågor rörande rektorns pedagogiska ledarskap, dels i intervjuer under Skolinspektionens besök vid skolan. Lärarna uppger vidare att de upplever att de inte får tillräcklig återkoppling på sitt arbete. De menar även att de inte fått någon ledning och stöd rörande hur de ska agera för att hantera situationen för elever i behov av särskilt stöd och då främst vid tillfällen när elever blir utåtagerande.

Rektorn berättar att hon har som ambition att göra många klassrumsbesök, men att tiden inte räckt till för det. Istället tar rektorn del av anteckningar från lärarnas arbetslagsmöten för att på så sätt informera sig om vilka pedagogiska frågor som diskuteras. Men ibland deltar rektorn på veckomötena i arbetslagen. Vidare träffar rektorn arbetslagsledarna innan arbetslagens möten för att stämma av vad som ska tas upp. Lärarna menar dock att de inte får någon återkoppling på olika pedagogiska frågor som de tagit upp under mötena eller som ett resultat av deras uppföljningsarbete av undervisningen kommit fram till att de behöver arbete vidare med. Likaså menar lärarna att det finns en bristande pedagogisk ledning och stöttning från rektorns sida för lärare som är nyanställda eller som är obehöriga att undervisa i något eller några ämnen. Dessa lärare får själva försöka lista ut hur de ska lösa olika uppkomna situationer eller på eget bevåg se till att de får introduktion och stöttning i det pedagogiska arbetet, och inte rektorn, menar lärarna.

Granskningen visar vidare att rektorn inte leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete. I granskningen framkommer att lärarna vid vissa tillfällen tar upp jämställdhetsfrågor i undervisningen och att rektorn är medveten om att så sker i några ämnen. Rektorn gör dock ingen uppföljning för varje lärare med fokus på om jämställdhetsfrågor kommer in i dennes undervisning. I skolans sammanställning av resultat går det att se att pojkarnas och flickornas resultat skiljer sig åt. Huruvida det är delar i lärarnas undervisning som ger flickor och pojkar olika förutsättningar att tillägna sig undervisningen eller ej är däremot inget som rektorn följt upp. Vidare har rektorn inte tagit fram strategier för hur jämställdhetsarbetet ska bedrivas och om skillnaderna i resultat mellan flickor och pojkar bör leda till specifika förändringar i undervisningen. Enligt rektorn ska jämställdhetsarbetet bedrivas utifrån skolans likabehandlingsplan, men hur det specifikt ska gå till ges ingen förklaring till.

Granskningen visar att rektorn till viss del ser till att skolenhetens resultat följs upp. Resultaten från de nationella proven i årskurs 3 och 6 följs upp av lärare och rektorn. Likaså följs trygghet och trivsel bland eleverna upp med hjälp av såväl egna enkäter som den enkät Skolinspektionen vartannat år låter elever, personal och föräldrar besvara. Rektorn berättar att skolans likabehandlingsplan beskriver hur värdegrundsarbetet ska komma in i undervisningen och att hon stöttar lärarna i ta upp värdegrundsrelaterade frågor i undervisningen. Dock är det den kurator som rektorn ska anställas vid skolan några veckor efter Skolinspektionens besök som ska vara den som framförallt ska stötta lärarna i detta arbete, uppger rektorn. Huruvida värdegrundsuppdraget faktiskt integreras i lärarnas undervisning är dock inget som rektorn följt upp, berättar hon. När det gäller satta betyg i årskurs 6 så har rektorn och lärarna vid något tillfälle tittat på en översiktlig sammanställning av betygen för

samtliga skolor i kommunen. Mer specifika uppföljningar och analyser av betygsresultaten för Limmaredskolan har däremot inte gjorts.

I uppföljningen av genomförda nationella prov har lärarna getts möjlighet att analysera vilka delar av provet som eleverna klarat bra respektive mindre bra. Utifrån analysen har rektor och personal gemensamt dragit slutsatsen att de behöver stödja eleverna i att utveckla sina matematiska förmågor, språk och läsförståelse, uppger rektorn. I intervjuer med lärare och rektorn framkommer att lärarna gör så kallade klassanalyser genom att analysera vad i undervisningen som kan behöva utvecklas. Rektorn tar sedan del av dessa analyser. Lärarna uppger emellertid i granskningen att de inte får någon återkoppling från rektorn på dessa analyser och att de inte märkt att några insatser vidtagits på skolan som ett resultat av klassanalyserna. Rektorn berättar att hon har som ambition att gå igenom klassanalyserna med lärarna men att det ännu inte blivit av.

Granskningen visar att det finns viss koppling mellan de utvecklingsinsatser som genomförs på skolan och de behov som identifierats i uppföljningen av resultaten. I språkundervisningen ska skolan använda sig av den s.k. cirkelmodellen för att stärka elevernas förmåga att uttrycka sig skriftligt. Rektorn har kortfattat motiverat användandet av detta verktyg med att genomgången av elevernas resultat på de nationella proven visat att eleverna har ett mindre utvecklat språk. Utöver detta har rektorn beskrivit "kooperativt lärande" och "PIF-processutveckling i fokus" som två andra verktyg för skolan i arbetet med att utveckla undervisningen, men inte angett om det är något i en eventuell analys av resultaten och undervisningen som motiverar varför skolan ska arbeta med just dessa projekt.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver få en bättre inblick i hur undervisningen vid skolan bedrivs och vilka kunskapsresultat den genererar.

I granskningen framgår att rektorn ser till att viss uppföljning av resultaten sker. Rektorn gör emellertid inte en genomgående analys av undervisningen och om det finns faktorer som förklarar resultaten. Inte heller görs en utvärdering om påbörjade utvecklingsinsatser genomförs som planerat och om dessa får sådant avtryck i undervisningen som det är tänkt att få. En spridd uppfattning bland lärarna är därför att rektorn har begränsad vetskap om vad som sker i klassrummen.

Enligt skollagen ska rektorn ansvara för att det vid skolenheten genomförs ett kvalitetsarbete som består av att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Detta arbete ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Av läroplanen framgår vidare att rektorn ska ansvara för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att stärka ledningen av skolans utveckling genom att bland annat mer systematiskt följa upp hur undervisningen bedrivs och vilka kunskapsresultat den genererar. En sådan uppföljning bör omfatta analys av vilken inverkan skolans samlade undervisning, samt pågående och nyligen avslutade utvecklingsinsatser, får på resultaten. För att skapa sig ett tillräckligt underlag som kan ligga till grund för analys behöver rektorn i högre utsträckning informera sig om hur undervisningen bedrivs och vilka dess styrkor respektive utvecklingsbehov är. Det kan exempelvis handla om följa upp i vilken grad undervisningen är målfokuserad och strukturerad samt i vilken grad det sker ett aktivt lärarstöd och individanpassning. Uppföljningen kan också fokusera på om elever ges möjlighet till inflytande över undervisningen och om den präglas av studiero. Det kan även handla om i vilken utsträckning undervisningen behandlar värdegrundsarbetet, det vill säga om och hur lärarna förmedlar och gestaltar exempelvis demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Uppföljningen ska också vara systematisk, kontinuerlig och löpande. Det här innebär att uppföljningen inte enbart kan ske i slutet på en termin eller läsår och inte heller enbart bestå av personalens uppfattningar baserat på enstaka elevutsagor. Det som är viktigt i arbetet med uppföljning är att olika resultat bearbetas och samlas ihop, för att kunna utgöra en grund för analys. Det är också viktigt att rektor gör elever, lärare och övrig skolpersonal delaktiga i uppföljningsarbetet. Som exempel kan elevenkäter, diskussioner i samband med forum för samråd, elevråd eller klassråd användas för att skapa delaktighet bland eleverna. På motsvarande sätt måste rektor finna former för hur lärarna kan göras delaktiga i kvalitetsarbetet. Det kan ske exempelvis genom medarbetarsamtal, rektors deltagande i arbets- och ämneslagens träffar, eller via andra forum och träffar där lärarna har möjlighet att delge sina erfarenheter.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering till bedömning är att undervisningen överlag är varierad, målfokuserad och innehåller ett aktivt lärarstöd. Lektionerna har överlag en tydlig struktur och olika moment klargörs för eleverna. Granskningen visar emellertid att undervisningen i högre utsträckning kan anpassas utifrån elevers behov. Specifikt gäller detta elever som med lätthet når kunskapskraven och behöver ytterligare utmaningar i undervisningen. Likaså framkommer i granskningen att elevernas möjlighet till aktiv medverkan och inflytande i undervisningen och över sitt eget lärande kan utvecklas.

I granskningen framkommer att lärarna på olika sätt arbetar för att medvetandegöra eleverna om vilka mål som gäller för utbildningen. Lärarna och eleverna berättar under intervju att lärarna lägger upp information för respektive ämne på skolans digitala plattform. Där tydliggörs vad som ska göras under varje vecka i de olika ämnena samt vad som ska behandlas under de aktuella lektionerna. Lärare Skolinspektionen intervjuat berättar att de på olika sätt försöker förklara utbildningens mål för eleverna och vilka kunskapskrav som gäller i respektive ämne. På en del lektioner Skolinspektionen besökte gavs konkreta exempel på detta då lärare inledde med att muntligt och skriftligt förklara vad syftet med lektionen var och vad som skulle göras samt hur länge varje arbetsmoment skulle pågå. Enligt intervjuade elever gör lärarna oftast på detta sätt när de inleder lektionerna. På andra lektioner förklarades förvisso vad som skulle göras, men lärare klargjorde då inte vad detta syftade till och ungefär hur länge de olika momenten skulle pågå. Vidare berättar lärarna att de ofta även inleder lektionerna med att visa ett kortare filmklipp som introducerar och förklarar arbetsområdet som de ska börja med. För att tydliggöra hur länge eleverna ska jobba med varje moment använder sig en del av lärarna även ofta av visuella timglas, vilket bland annat skedde under Skolinspektionens lektionsbesök. De arbetsformer som tillämpas i undervisningen varierar i viss utsträckning, enligt eleverna. I de flesta ämnen är det ett vanligt lektionsupplägg att läraren inleder med

en gemensam genomgång. Därefter får eleverna arbeta självständigt, alternativt i par, med uppgifter som rör det aktuella arbetsområdet. Lektioner Skolinspektionen besökte präglades överlag av struktur och logiskt flöde och lärarna var överlag aktiva i att uppmärksamma elever som behövde hjälp.

Granskningen visar att lärarnas arbete med att stimulera och utmana eleverna är begränsat. Lärare berättar under intervju att det är stor spridning mellan eleverna i deras grupper avseende hur långt de kommit i sin kunskapsutveckling. Lärarna försöker möta elever som har kommit olika långt i sin kunskapsutveckling, och därmed har skiftande behov av stöd och utmaningar, genom att bland annat erbjuda undervisningsmaterial som behandlar samma delar av det centrala innehållet men på lite olika svårighetsnivåer. Det är däremot en utmaning att erbjuda samtliga individer i elevgrupperna både stöd och utmaningar, menar lärarna. Enligt några av lärarna får detta till följd att fokus framförallt legat på att ge de elever som inte kommit så långt i sin kunskapsutveckling anpassningar stöd och hjälp och att tid därmed inte funnits för att möta behoven hos de elever som har kommit längre i sin kunskapsutveckling. Detta bekräftas av en del elever som berättar att det förekommer att de snabbt gör klart de gemensamma uppgifterna men att de därefter inte får mer utmanande uppgifter, trots att de sagt till läraren om detta.

I granskningen framkommer att elevernas möjlighet till delaktighet i undervisningen och i sitt eget lärande varierar. I enlighet med läroplanens krav att eleverna ska ges möjlighet till inflytande över undervisningen utifrån ålder och mognad så är det framförallt eleverna i årskurserna 4-6 vid Limmaredskolan som ges sådana möjligheter. Även för dessa elever är möjligheten att vara aktivt delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande begränsad. Inför inledningen av ett nytt arbetsområde försöker vissa lärare ta reda på elevernas intressen och erfarenheter av området. Utifrån detta gör lärarna sedan vissa anpassningar av arbetsområdet. Lärarna berättar att de försöker ge eleverna vissa förutsättningar att reflektera över sitt eget lärande och på så sätt nå en högre grad av delaktig i detsamma. Dessa förutsättningar kan, enligt lärarna, handla om att skapa ett öppet och tillåtande klimat under lektionerna. Detta för att dels uppmuntra eleverna att tänka fritt och delge övriga sina tankar, dels möjliggöra för lärarna att väva in elevernas erfarenheter och synpunkter när det centrala innehållet behandlas. Under intervjuer med lärarna framkommer vidare att elever kan få genomföra examinationer utifrån deras behov av anpassningar. Elevernas möjligheter till inflytande över val av arbetsformer är emellertid begränsat även för de äldre eleverna, vilket framkommer i intervjuer med elever och lärare. Lärarna berättar att deras ambition är att elever i alla klasser ska ges möjlighet till inflytande över hur de ska arbeta för att nå målen men att de i nuläget

inte har kommit dithän med alla elevgrupper. Fokus har istället varit att "få ihop elevgrupperna".

En annan möjlighet till inflytande och delaktighet för elever kan vara att de efter att ha avslutat ett arbetsområde tillsammans med läraren får göra en utvärdering som kan ligga till grund för det kommande arbetet. Skolinspektionen har under intervjuer frågat lärarna om de ger eleverna sådana möjligheter att till delaktighet och inflytande över undervisningen. Lärarna har då svarat att det inom ramen för deras arbete med kooperativ lärande kommer in några sådana moment, men att detta hittills endast gjorts i begränsad skala.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärarna på Limmaredskolan behöver utveckla undervisningen så att den stimulerar och utmanar alla elever att utvecklas så långt det är möjligt utifrån sina egna behov och förutsättningar.

Skolinspektionens granskning visar att undervisningen vid Limmaredskolan behöver utvecklas så att den i högre uträkning anpassas efter den enskilde elevens behov och förutsättningar. Detta för att alla elever, även de som har lätt att nå kunskapskraven, ska ges möjlighet att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

I skollagen anges att alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling. Detta för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättningar har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.¹

¹ 3 kap. 3 § skollagen

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn inleder ett arbete där lärarna får förutsättningar att tillsammans utveckla arbetet med att planera och genomföra sin undervisning så att stödjande insatser och utmaningar kommer alla elever till del. Skolinspektionens ämnesgranskningar visar att undervisningens svårighetsgrad oftast läggs på en medelnivå, lika för alla elever. För elever som är extra intresserade och nyfikna kan det innebära att undervisningen inte blir tillräckligt utmanande eftersom de tenderar att få göra mer av samma - skriva mer än de andra i en uppgift eller arbeta med något helt annat när de väntar in att övriga elever i klassen ska bli färdiga.²

När det gäller högpresterande elever har Skolverket bland annat dragit slutsatsen att dessa elever bör få arbeta med att förstå ett avancerat innehåll, med stöd från läraren. Skolverket drar också slutsatsen att det inte finns några specifika undervisningsmetoder som är unika för just högpresterande elever. Centralt är att lärarna skapar en flexibel undervisning, där alla elever - oavsett var de befinner sig i sin kunskapsutveckling - får arbeta med ett utmanande innehåll på lämplig nivå efter deras förutsättningar.³

Uppgifter under lektionerna som stödjer elevernas motivation kan till exempel vara "[...]utmanande, meningsfulla, dynamiska och stöddas av varierad undervisning i ett klassrumsklimat som premierar ansträngningar och där dessutom elever inte blir straffade eller förödmjukade för misstag eller för att de har olika sätt att lära sig, som till exempel att vissa tar tid på sig eller behöver assistans".⁴

Lärarens uppgift är att ta fasta på elevernas erfarenheter, intressen och föreställningar och utmana dessa med hjälp av intresseväckande frågeställningar och uppgifter. Rent konkret kan det handla om att som lärare erbjuda en större variation av uppgifter att

² Skolinspektionen (2017) Undervisning i No-ämnen: Att göra naturvetenskapen synlig och relevant för varje elev, Tematisk analys, Stockholm: Skolinspektionen.

³ Skolverket (2012b) Högpresterande elever, höga prestationer och undervisningen, Rapport 379, Stockholm: Fritzes, s.

⁴ Håkansson & Sundberg 2012.

välja mellan för elever och att extra uppgifter som erbjuds elever som snabbt blir klara är av fördjupande karaktär, snarare än upprepande.⁵

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering till bedömning är att skolans personal förvisso bedriver ett i stora delar systematiskt arbete med åtgärdande, förebyggande och främjande insatser för att skapa en trygg miljö för eleverna, men att det samtidigt är vanligt förekommande att elever blir utsatta för kränkande behandling. I likhet med skolans arbete för att skapa en trygg miljö för eleverna så bedriver lärarna ett förebyggande arbete för att skapa studiero på lektionerna. Trots att Skolinspektionen inte lyft fram studieron som ett utvecklingsområde visar granskningen ett tydligt behov av att skolan också arbetar vidare med att utveckla arbetet med studiero.

Studieron

Skolinspektionens granskning visar att rektorn och personalen bedriver ett i stora delar systematiskt och samlat arbete för att skapa studiero. Lärarna berättar under intervju att de inom kollegiet pratat mycket om hur studieron är i klasserna och vilka insatser som behöver göras för att skapa studiero. Lärarna nämner deras skolövergripande arbete med kooperativt lärande och PIF – ”processutveckling i centrum”, d.v.s. arbetssätt med olika former av grupparbeten samt fokus på att i

⁵ Skolinspektionen (2016a) Utmaningar i undervisningen: Många elever behöver mer stiumlans och utmaningar, Tematisk analys, Stockholm: Skolinspektionen.

högre utsträckning än tidigare utforma undervisningen så att den även är tillgänglig för elever med stödbehov.

Likaså trycker lärarna på att de på olika sätt försöker skapa förutsättningar för en lugn studiemiljö bland elever när de kommer in i klassrummen efter rasten och att de har arbetat utifrån en gemensam struktur för detta. Det sker bland annat genom att lärarna tar emot eleverna utanför klassrummet och på ett välkomnande sätt hälsar på var och en och därefter har på avslappnande musik i bakgrunden inne i klassrummet, vilket förekom på lektioner som Skolinspektionen besökte. Av intervjuer med elever och lärare framkommer det vidare att lärarna ger eleverna viss möjlighet att vara delaktiga i arbetet med att skapa studiero genom samtalar lärarna ofta har med eleverna kring vikten av studiero och vilka metoder som bör användas för att skapa förutsättningar för studiero.

Lärarna använder sig av bildstöd och IKT-baserade hjälpmedel för att tydliggöra för eleverna vad som ska göras under skoldagen och de olika delarna av lektionen samt hur lång tid respektive arbetsmoment ska ta. Detta menar lärarna är ytterligare en del av deras arbete som bidrar till att skapa förutsättningar för studiero. Vidare har lärarna ofta rörelsepauser för eleverna i syfte att bland annat öka elevernas fokus på undervisningen under övrig tid av lektionerna. I granskningen framkommer det att studieron varierar mellan skolans klasser, trots att lärarna har ett aktivt arbete som ska bidra till studiero för elever i samtliga klasser. Av intervjuer med elever framkommer att det varierar mellan ämnen och klasser huruvida det är studiero på lektionerna. I några klasser är det oftast studiero, i andra är det ofta stökigt på flera lektioner under en "vanlig" vecka. Av intervjuer med lärarna framgår att de delar elevernas bild. Även under Skolinspektionens lektionsbesök ges det en bild av att studieron varierar mellan klasser och ämnen.

Tryggheten bland eleverna

Skolinspektionens granskning visar att det bedrivs ett medvetet arbete på skolan för att skapa en trygg miljö för eleverna. Trots detta arbete framkommer det i granskningen att det åtminstone under perioder varit vanligt förekommande att elever blir utsatta för kränkande behandling och att elever använder ett grovt och nedvärderande språk till varandra. Skolan bedriver emellertid ett arbete för att skapa en trygg miljö för eleverna och motverka att de blir utsatta för kränkande behandling. Inom ramen för detta arbete kartlägger personalen och rektorn årligen vilka riskområden som finns på skolan. Bland annat har det handlat om att elever upplever en otrygghet i samband med omklädning i idrotten och att det blir bråk i skogsområdet på skolgården. Utifrån denna vetskap har skolan satt in åtgärder för att stävja de problem som uppstår på dessa platser.

Vidare har skolan ett system som innebär att personalen ska rapportera till rektorn, ifall de blir varse att någon elev blir utsatt för kränkande behandling, och rektorn ska i sin tur rapportera vidare till huvudmannen. I syfte att få en samsyn kring vad som ska rapporteras till rektorn har personalen fört diskussioner om vad som skulle kunna betecknas som en kränkning för elever i olika åldrar i olika situationer. Några av lärarna berättar att det under perioder skett många kränkningar som borde rapporterats men då det varit en så stor mängd har det inte varit görbart att rapportera allt. När incidenter sker så finns det alltid personal i närheten som kan reda ut situationen, berättar elever och lärare. Dock uppger lärarna att när de måste ta tag i situationer som händer under rasterna tenderar tiden för detta att även sträcka sig in på början av nästa lektion. Detta, menar lärarna, har en negativ inverkan på deras möjlighet att förbereda och sätta igång lektionerna på bästa sätt. Det påverkar även deras möjlighet att reda ut situationer som uppstått mellan elever under rasterna. Så vi ser tydligt att det att som händer under rasterna påverkar elevernas situation på lektionerna och det hade därför behövts mer personal som kunde vara behjälpliga i dessa situationer, menar lärarna. För att kunna bidra till att det blir en lugn och trygg miljö under lektionerna har alla klasser tagit fram morgonrutiner som bland annat innebär att lärarna inför att lektionen ska börja hälsar varje elev välkommen och att det därefter är avslappnande musik i klassrummen.

För att främja en trygg miljö på skolan har lärarna bland annat en "Vi-dag" med eleverna då olika värdegrundsfrågor diskuterar och gruppstärkande aktiviteter genomförs. Därtill har lärarna prioriterat att ha regelbundna föräldrakontakter angående vissa elever och då varit noga med att lyfta fram det som fungerar väl angående dessa elevers inverkan på sin egen och övriga elevers upplevelse av trygghet såväl de delar som inte fungerar. Detta, menar lärarna, är ett främjande arbete som de upplever bidrar positivt till tryggheten för eleverna på skolan. Lärarna uppger under intervju att de sett att det kan vara ett behov av att de i personalen ordnar rastaktiveter för eleverna varje vecka och att några ur personalen är rastvärdar för att bland annat kunna se till att få med alla elever i gemenskapen och bidra till en trygg miljö. Men något sådant har hittills inte påbörjats, berättar lärarna.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn och personalen på skolan behöver utveckla arbetet med att skapa trygghet. I detta ingår att se över det arbete som görs och förändra och förbättra de delar som krävs för att arbetet ska bidra till att en skolmiljö skapas som präglas av trygghet.

Granskningen visar att rektorn leder ett arbete för att skapa en trygg miljö för eleverna och att personalen genomför insatser av förebyggande, främjande och åtgärdande karaktär. Skolinspektionen konstaterar att skolan, i enlighet med skollagens krav, genomför ett målinriktat arbete för att motverka att elever blir utsatta för kränkande behandling i det avseende att tryggheten bland elever kartläggs och åtgärder vidtas samt att det finns rutiner för att rapportera signaler om kränkande behandling. Att kränkande behandling är vanligt förekommande bland eleverna är däremot inte förenligt med skollagens krav om att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet. Det arbete som skolan bedriver har således inte fullt ut haft avsedd effekt. Fortsatta och, sannolikt intensifierade, insatser krävs därmed för att skapa en miljö som präglas av trygghet.

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet. Av förarbetena till skollagen betonas att trygghet i skolan inte bara är ett mål i sig utan också en förutsättning för att eleverna ska inhämta och utveckla nödvändiga kunskaper och värden. Skollagen anger också att det ska bedrivas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Det ska finnas en plan för vilka förebyggande åtgärder som behövs för detta. Av läroplanen framgår också skolans uppdrag vad gäller normer och värden samt vilka mål och riktlinjer som finns för detta uppdrag.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tillsammans med personalen utvecklar arbetet och ser över om något eller några av de moment som genomförs i arbetsprocesserna för att skapa en trygg miljö för eleverna behöver genomföras i större omfattning, på ett annorlunda sätt, och/eller med en högre kvalitet. Detta kan möjligen vara en organisatorisk fråga som kan behöva ses över för att i högre utsträckning än i nuläget ge personalen förutsättningar att på ett kvalitativt sätt genomföra insatser som ger en trygg miljö för eleverna. Möjligen kan förändringar och förenklingar i skolans system för rapportering bidra till att alla signaler kommer rektorn till del. Detta skulle ge rektorn ett mer komplett underlag för att vidta åtgärder som i förlängningen ger en tryggare miljö för eleverna. Om det är dessa och/eller andra delar av skolans trygghetsskapande arbete som behöver förbättras är dock något som rektorn och personalen själva behöver se över i sina utvärderingar av arbetet.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20a § skollagen

9 kap. 20 och 22b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Sammanfattande motivering till bedömningen är att skolan har ett arbetssätt som till viss del möjliggör för lärarna att kvalitetssäkra sina bedömningar och betygssättning. Samtidigt framkommer det i granskningen att rektorn förvisso identifierar skillnader i betygssättning och har som ambition att undersöka detta vidare, men har vid tiden för granskningen inte haft några diskussioner med lärare kring detta för att finna förklaringar. Skolan saknar också system för att se till att icke legitimerade lärare sätter betyg tillsammans med legitimerade lärare och att lärare utan behörighet för den undervisning de bedriver får kontinuerligt stöd i planering och bedömningsfrågor av behöriga lärare inom skolan. Detta har fått till följd att icke legitimerade lärare själva har satt betyg i vissa ämnen, vilket strider mot författningarnas krav. Skolinspektionen förutsätter därmed att rektorn ser till att betygssättningen framöver sker i enlighet med författningarnas krav.

I granskningen framkommer att rektorn endast i begränsad omfattning skapar förutsättningar för lärarna att göra likvärdiga bedömningar och betygssättning. Att lärare ges förutsättningar att såväl enskilt som tillsammans med kollegor sätta sig in i kursplanernas olika delar och tolka kunskapskraven kan ge en samsyn bland lärarna och i förlängningen bidra till att deras bedömningar och betygssättning blir likvärdiga. Skolinspektionens granskning visar dock att detta endast sker i begränsad omfattning på skolan. I samband med att uppdateringar i kursplanerna gjorts har lärarna fått viss avsatt tid för att diskutera vad förändringarna innebär för deras undervisning samt för bedömning och betygssättning. Inom kommunen finns också ämnesnätverk som lärare vid Limmaredskolan deltar i. Dessa har förvisso endast haft sporadiska träffar men frågor om vilka delar av det centrala innehållet som ska behandlas i vilken årskurs har tagits upp samt viss diskussion om hur olika centrala begrepp i kursplanen ska tolkas har förts.

Vidare berättar lärarna att de återkommande har olika informella samtal som rör bedömning och ibland betygssättning. Formella sammankomster med fokus på betyg och bedömning förekommer dock endast i mycket begränsad omfattning vid skolan.

Det som gjorts är ett samarbete där lärare från kommunens skolor träffats för att diskutera bedömning och rättning av nationella prov i årskurserna 3 och 6. Vid dessa tillfällen har lärarna bland annat haft med sig svårbedömda exempel som tagits upp för diskussion. Motsvarande formaliserade möten kring betyg och bedömning har däremot inte förekommit på skolan, berättar lärarna och rektorn.

Enligt rektorn finns det skillnader i betygssättningen vid skolan. Rektorn exemplifierar detta med att elever i vissa ämnen når de högre betygen medan det inte förekommer i andra ämnen. Rektorn menar att sådana skillnader är något som behöver diskuteras, men att det ännu inte gjorts. Rektorn har därför inte analyserat om skillnaderna speglar elevernas skiftande kunskapsnivåer i olika ämnen eller om de är ett uttryck för bristande likvärdighet i lärarnas bedömningar och betygsättning.

I granskningen framkommer vidare att skolan har lärare som saknar legitimation för den undervisning de bedriver. Rektorn berättar att det inte finns några rutiner på skolan för att se till att lärarna utan legitimation får stöd från andra behöriga och legitimerade lärare vid bedömning och betygsättning i de ämnen de undervisar i. Istället försöker lärarna utan legitimation söka stöd i arbetet genom diskussion med andra lärare på skolan som har behörighet i ämnet eller, i de ämnen det inte finns lärare att tillgå på skolan, genom informella kontakter med legitimerade lärare vid andra skolor. Den faktiska betygsättningen har i vissa fall gjorts av lärare som saknar legitimation. Detta strider mot författningarnas krav om att betygsättning i sådana fall ska ske av den undervisande läraren tillsammans med en legitimerad lärare.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver ge lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdigheten i bedömningar och betygsättning. I detta ingår att skapa förutsättningar för lärarna att regelbundet kunna samverka med varandra när de gör sina bedömningar.

I granskningen har det framkommit att rektorn behöver ge lärarna bättre förutsättningar att samverka i arbetet med att säkerställa likvärdighet i bedömningar och betygsättning. Detta då det dels saknas strukturer för lärarna att vid återkommande tillfällen diskutera sådana frågor, dels saknas system på skolan för att säkerställa att betygsättning sker på ett likvärdigt sätt i de fall icke legitimerade lärare bedriver undervisning.

I skollagen anges att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagens krav. Och i läroplanen pekas på vikten av att lärare samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningens mål.

Utifrån ett generellt perspektiv gällande bedömningsarbete i skolor vill Skolinspektionen därför rekommendera rektorn att se till att lärarna regelbundet ges möjlighet att diskutera och analysera hur de bedömer elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven i samtliga ämnen. Bedömning och betygssättning är en komplex praktik och kräver att lärare inte lämnas ensamma i arbetet.⁶ Som noterats i granskningen deltar Limmaredskolans lärare till viss del i likvärdighetsdiskussioner med lärare från andra skolor, vilket torde ha en positiv inverkan på deras möjligheter att göra likvärdiga bedömningar. För att skapa förutsättningar att förbättra kvaliteten ytterligare i lärarnas arbete med bedömning och betygssättning rekommenderar Skolinspektionen att motsvarande arbete även inleds inom arbetslagen på Limmaredskolan. Sådana diskussioner och analyser kan bidra till att lärare utvecklar sina bedömningsförmågor och förtrogenhet med kunskapskraven. Även om det inte är belagt i forskning att sambedömning automatiskt leder till ökad likvärdighet, visar forskning att den samsyn som kan uppstå till följd av sambedömning till stor del beror på att lärares olika sätt att uppfatta kriterier och kravnivåer blir synliggjorda.⁷

Med anledning av att det framkommit i granskningen att icke legitimerade lärare satt betyg ensamma vill Skolinspektionen avslutningsvis även uppmärksamma rektorn på att betygssättning är en myndighetsutövning och att det därför är av vikt att den sker i enlighet med kraven i skollag och förordning. Detta för att bland annat säkerställa att betygen i så stor utsträckning som möjligt speglar elevernas kunskaper och inte ger dem omotiverade konkurrensfördelar. Om en icke legitimerad lärare har bedrivit undervisningen ska denne sätta betyget tillsammans med en legitimerad lärare och båda ska signera betygskatalogen.

⁶ Skolverket (2016) Betygsskalan och betygen B och D, Stödmaterial, Reviderad version, Stockholm

⁷ Skolinspektionen (2014) Uppenbar risk för felaktiga betyg: En kortrapport om likvärdighet och kvalitet i skolors betygssättning, Stockholm: Skolinspektionen.

På Skolinspektionens vägnar

Susanne Nordberg
Beslutsfattare

Daniel Talje
Föredragande/Utreddare

I handläggningen av ärendet har även jurist Mahlin Hjertstrand medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fem lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov

och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 10 och 11 september 2019. Besöket genomfördes av Daniel Talje och Mahlin Hjertstrand.

Limmaredskolan är en kommunal skola med Tranemo kommun som huvudman. Vid skolenheten bedrivs utbildning i förskoleklass och årskurserna 1-6. Vid tiden för granskningen har skolan 166 elever fördelade på förskoleklass och årskurserna 1-6. Förskoleklass omfattas inte av granskningen. Skolan leds av en rektor.